

ומתרצינן: **אמר רבא: למקראה** בלבד **הקדימה הכתוב** שהקורא את הפרשה קורא את העולה תחילה [פירוש אחר: שצריך להקדיש את העולה תחילה — תוס' אבל בהקרבה קודמת החטאת⁽¹⁹⁾].

ופרכינן: **תא שמע: פרים קודמין** בהקרבה **לאילים ואילים קודמין לכבשים, כבשים קודמין לשעירים**.

מאי לאו, במוספי דהג מדבר, שהשעירים ב-צ שם הם קרבן חטאת, ואילו הכבשים הם

ותחת אותו קרבן מביא העני שנים אחד לחטאת ואחד לעולה, ולכן **החטאת קודמת לעולה** שהרי במקום החטאת הם באים, **וכאן** ביולדת שאין שנים של העניה באים **תחת חטאת אחת** אלא תחת שנים של העשירה, שאף היא מביאה בהמה לעולה ועוף לחטאת, ולכן **עולה קודמת** בעניה, כיון שהוא בא תחת הבהמה שהיא העולה וחשובה היא יותר מהחטאת הבאה מהעוף.

הרי מצינו ביולדת שעולתה קודמת לחטאתה וקשה מזה על משנתנו שבכל מקום חטאת קודמת לעולה?!?

נפקא מינה לדינא, שאף שבהקדישה והקרבתה החטאת קודמת לעולה, אולם אם הקדיש העולה קודם החטאת הרי חל הקדשו וכן בהקרבתו שייך להקריב העולה קודם החטאת, ואף שדין העולה הוא להביא רק אחר החטאת ואם כן היה מקום לומר שלא שייך כלל להקדיש ולהקריב העולה קודם הקרבת החטאת, שהרי עדיין אינו מחוייב בזה, לכך בא הפסוק והקדימה לומר שתהא נקראת ראשונה, דהיינו שאף דבהקדשה והקרבתה החטאת קודמת, אולם כבר עתה הוא מחוייב בעולה, וממילא אם הקדיש והקריב העולה קודם החטאת הקדשו הקדש [ולקמן יתבאר שזה מחלוקת ראשונים אם הוא מעכב]. **ובשיטה מקובצת** כתב בבאור הא דלמקראה הקדימה הכתוב, שזה בא לומר שאם יש לו רק פרידה אחת הרי הוא יכול להקריב העולה קודם החטאת, ובאור הדבר, ביאר האבי עזרי, שזה מאותו טעם, שבדין זה דלמקראה הקדימה הכתוב נתחדש שאין הקרבת החטאת קובעת את הקרבת העולה, אלא אף קודם הקרבת החטאת שייך הקרבה בעולה, ולכך אם אין לו אלא פרידה אחת הרי הוא יכול להקריבה עולה, שכבר עתה הוא שייך בחיוב העולה.

19. במה שתרצה הגמרא שבאור הברייתא שעולה קודמת, פרושה, שלמקראה הקדימה הכתוב, כתב רש"י שהקדימה שהיא תהיה הראשונה בפסוק, ובתוספות הקשו שלאיזה ענין הקדימה הכתוב בפסוק אם אין שום נפקא מינה לדינא, ולכך פרושו התוספות, דהא דלמקראה הקדימה הכתוב הפרוש הוא שצריך להקדיש העולה קודם, אף שבהקרבתה החטאת קודמת. והנה הרמב"ם [פ"ט מתמידין ומוספין הלכה ו'] כתב "חטאת קודמת לעולה, אפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה שנאמר את אשר לחטאת ראשונה, בנין אב לכל חטאות שהיא קודמת לעולה הבאה עמהן וכן בשעת הפרשה מפריש החטאת תחלה, ואחר כך העולה". **וכתב המל"מ** שדעת הרמב"ם כדעת רש"י בפרוש דברי הגמרא דלמקראה הקדימה הכתוב, שפרוש הדברים, שתהיה קודמת בפסוק, ולכך לא חילק הרמב"ם שביולדת מקדיש קודם החטאת ואח"כ העולה, אלא שזה צ"ע וכמו שהקשו התוספות, שלאיזה טעם הקדימו הכתוב **ובאבי עזרי** כתב בבאור דברי רש"י והרמב"ם, שמה שהקדים הפסוק העולה לחטאת אין זה רק קדימה בפסוק, אלא שיש בזה אף

כוכבים כיון שחטאת קודמת לעולה?!

ומשיב המקשן: כשהחטאת והעולה שניהם **בחד מנא**, שאין אחד מהם גדול מחבירו, **מיהא**, לא **קאמרינן דחטאת קדמה** כמו שמוכח מהרישא דפר העלם דבר קודם ששניהם פרים הם.

כי קאמרינן, בתרי מיני, דבתרי מיני מיהא **אשבחן עולה** דקדמה לחטאת שמשום זה נאמר בסיפא שקדם פר עבודת כוכבים לשעיר עבודת כוכבים כיון שהפר גדול מהשעיר, וקשה למה שאמרנו למעלה בכרייתא שאין הדבר תלוי כלל בגודלם ואפילו חטאת העוף קודם לעולת בהמה?

ומתרגינן: **אמרי כמערכא משמיה דרבא בר מרי: חטאת עבודת כוכבים** נאמר חסר האות א', שכן "לחטת" **כתיב**, ולכן כתיב חסר, לומר שאינו כשאר חטאות הקודמות לעולה אלא כאן העולה קודמת לחטאת.

רבינא אמר: לכך שונה הוא סדר הקרבת פר ושעיר של עבודת כוכבים משאר חטאות שבתורה, שקודמת החטאת לעולה, היות ו"כמשפט" **כתיב בהו**, בפר ושעיר של עבודת כוכבים, ללמד שכמשפט סדר המקראות כך סדר עבודתו והרי הפר נאמר קודם בפרשה לפני השעיר.

ומסקינן: **השתא דאתית להכי, אפילו תימא** שהברייתא דלעיל ש"פריס קודמין לאלים" מדברת בפרים **דחג**, לא יהיה קשה למה כבשים שהן עולות קודמין לשעירים שהן חטאות. דהכא **נמי**, בפרשת מוספי החג, "כמשפטם" **כתיב בהו**, לומר שיקרבו כסדר האמור בפרשה וכבשים נאמרו קודם

עולות ונאמר שכבשים קודמין הרי מצינו עולה קודמת לחטאת וקשה מזה על משנתנו, שמבואר שבכל מקום חטאת קודמת לעולה.

ומתרגינן: **לא**, הברייתא מדברת שכולן באין **לנדבה** וגם השעירים עולות הן.

ומבאר הגמרא טעם קדימתן: **פריס קודמין לאילים שכן נתרבו הפריס בנסכים**, שעם הפר מביאין שלשה עשרונים ועם האיל שני עשרונים. **וכן אילים קודמין לכבשים** מטעם זה, שעם האילים מביאים שני עשרונים ועם הכבשים מביאין רק עשרון אחד. **כבשים קודמין לשעירים שכן נתרבו הכבשים באליה שקריבה על גבי המזבח** [באותן קרבנות שמקריבין מהם רק האימורין] **כבשים** ולא בשעירים.

תו פרכינן: **תא שמע: פר כהן משיח קודם לפר העלם דבר של צבור** [אף על פי ששניהם חטאות, שכן לומדים מפסוק].

פר העלם דבר של צבור קודם לפר עבודת כוכבים, שכיון שזה חטאת וזה עולה החטאת קודמת. **פר עבודת כוכבים קודם לשעירי עבודת כוכבים**.

ומקשינן: **ואף על גב דפר עבודת כוכבים עולה הוא ושעירי עבודת כוכבים חטאת** מכל מקום פר עבודת כוכבים קודם, הרי מצינו עולה קודמת לחטאת?

ומהדרינן ליה למקשן: עד שאתה מקשה מהסיפא של הברייתא: **ואימא** תוכיח שחטאת אמנם קודמת לעולה **מרישא**, דקתני "פר העלם דבר של צבור קודם לפר עבודת

לשעירים⁽²⁰⁾.

איבעיא להו: חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר בהמה העומדים שלשתם לפני הכהן, איזו מהן יקריב קודם?

אם תאמר שתיקדום חטאת העוף, אי אפשר לומר כן. כי על אף שהיא קודמת לעולת בהמה, מכל מקום, הרי **איכא מעשר דקדים לה**, לעופות.

ואם תמצי לומר שליקדים מעשר אי אפשר ד**האיכא עולת בהמה דקדמה ליה** למעשר,

ואם תאמר שתיקדום עולת בהמה גם אי אפשר ד**האיכא חטאת העוף דקדמה לה** לעולת בהמה.

ופשטיגן: **הכא**, בבבל, תרגימו: מין זבח עדיף: הלכך יקדים את המעשר שהוא מין זבח לחטאת העוף שאינו מין זבח ואחר כך חטאת העוף, ועולת בהמה אחר חטאת העוף שאף שגם היא מין זבח מכל מקום חטאת העוף קודמת לה מגזירת הכתוב [ואף על פי שאנו מקדימים עכשיו את המעשר לעולה, מכל מקום מעלת קדימת המעשר לחטאת העוף עדיפא ממעלת קדימת עולה למעשר].

החטאת לפני העולה, ואם נאמר שדין זה שחטאת העוף קודם לעולת בהמה זה מעכב אם כן היאך יכולה להביא חטאתה לפני עולתה. ובתוספות תירצו, שבאמת אין זה מעכב, וכל מה שמבואר בגמרא בפסחים שזה היה מעכב זה רק במצורע, או שלאחר שלמדנו שבמצורע אין זה מעכב מעתה אין זה מעכב בכל מקום. אולם הרמב"ן והרשב"א במסכת קדושין, הביאו דברי הראב"ד, שתירץ המשנה שהאשה שהביאה חטאתה ומתה, שמדובר רק בהפרישה, וכן בסיפא, מה שמבואר שהביאה עולתה ומתה לא יביאו יורשים חטאתה הרי זה מדבר בהפרישה שבזה לא יביאו יורשים עולתה, אולם אם היא עצמה הקריבה חטאתה הרי היא פסולה. ומבואר בדבריו שדין זה שחטאת העוף קודם לעולת בהמה הוא לעיכובא רק שהמשנה מדברת בהפרישה. ובאבי עזרי הקשה בדברי הראב"ד, איך מועיל מה שהפרישה החטאת כדי שנאמר שאפשר להביא עולתה, שהרי לדברי הראב"ד הא דהביאה חטאתה פרושו הפרישה חטאתה, ואם כן איך זה מועיל, הרי לא היתה כלל הקרבה. וביאר האבי עזרי

20. בעיקר הדין המבואר בסוגייתנו שחטאת קודמת לעולה מבואר שאין זה אלא מטעם שתדיר או מקודש, ובוה ודאי שאין זה מעכב, ואם הקדים חטאת לעולה בדיעבד כשר, אולם בדין זה שחטאת העוף קודם לעולת בהמה נחלקו הראשונים מה הדין בזה, האם גם בזה נאמר שבדיעבד כשר או שבזה אף בדיעבד פסול.

והתוספות לעיל [ה א] הקשה שמדברי הגמרא בפסחים משמע שדין זה הוא מעכב, שהגמרא מקשה שם על הדין דמחוסר כפורים שהביא עולתו קודם, שאיך זה מועיל? הרי יש דין שחטאת העוף קודמת לעולת בהמה, ומתרת הגמרא שם, דיש ילפותא מיוחדת שאף בהקדים כשר במחוסר כפורים דמצורע, ומבואר מזה, שבמקום שאין לימוד הרי זה מעכב, אולם הקשה התוספות שבמשנה דמסכת קנים, משמע, שאין זה מעכב, שמבואר במשנה שהאשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשים עולתה, עולתה ומתה לא יביאו יורשים חטאתה, ומשמע מזה, שרק בגלל שמתה לא יביאו היורשים חטאתה כיון שאין חטאת באה לאחר מיתה, אולם אם היא היתה חיה היתה יכולה להביא

מְצוֹרֵעַ, שהוא קודם לחטאת, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֹא לְהַכְשִׁיר** את המצורע לאכילת קדשים ולכניסה למקדש על ידי נתינה מדמו על אזנו ובהונותיו של המצורע. וכיון שטהרת המצורע תלויה בו, חשוב הוא⁽²¹⁾

כֹּל הָאֲשֵׁמוֹת שֶׁבְּתוֹרָה בְּאֵין כֶּשֶׁהן בְּנֵי שְׁתַּיִם שְׁנָה, לפי שנאמר בהם "איל" שהוא בן שנתיים.

וּבְאֵין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים, צריך שיהא האשם שוה לפחות שני שקלים, **חֹיץ מֵאֲשֵׁם נֹזֵר וְאֲשֵׁם מְצוֹרֵעַ שֶׁהן בְּאֵין כֶּשֶׁהן בְּנֵי שְׁנָתָן**, הואיל ונאמר בהם "כבש" שהוא בן שנה, **וְאֵין בְּאֵין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים**, אלא אין שיעור כמה

בְּמַעֲרֵבָא אָמְרִי: עֵיילָא בַּהּ הַחֲשִׁיבוֹת שִׁישׁ לְעוֹלָת בַּהֲמָה שחשובה היא מהמעשר שהעולה קדשי קדשים וכליל, והרי היא נכנסת **בְּחַטָּאת הָעוֹף** הבאה עם העולה **וְאֵנְבַחְתָּה מִמַּעֲשֵׂר** שתהיה חשובה גם היא יותר מהמעשר אף שאינה מין זבח כשם שחשובה וקודמת החטאת העוף לעולת בהמה אף שגם היא מין זבח, הלכך יקריב חטאת העוף ראשונה ואחר כך עולה ומעשר.

מתניתין:

כֹּל הַחַטָּאוֹת שֶׁבְּתוֹרָה קוֹדְמוֹת לְאֲשֵׁמוֹת, כמו ששינינו במשנה הקודמת, **חֹיץ מֵאֲשֵׁם**

לשונם, "האי כל חטאות שבתורה דקתני לאו בחטאת הבאה עם האשם קאמר אלא בשאר חטאות" והצאן קדשים פרש בכונתם, שכונת התוספות שכל דין המשנה שאשם קודם לחטאת זה רק באשם דמצורע וחטאת אחרת, אולם באשם דמצורע וחטאת דמצורע החטאת קודמת, וזה חידוש בפרוש דברי המשנה שזה רק בשאר חטאות. ובחדושי רעק"א הקשה על דברי הצאן קדשים, מהגמרא במנחות [ה א] דמפורש שם שדין זה שחטאות קודמות לאשמות הוא דין אף בחטאת דמצורע, דמבואר שם שהקדים חטאתו לאשמו תצא לבית השריפה, ומבואר מזה שהקדים החטאת הרי היא פסולה, ולא אומרים כיון שהוא מכפר הוא עדיף. ולכך פרש הרעק"א וכן הוא ברש"ש, שכונת התוספות היא שהמשנה כלל לא מדברת בדין חטאת דמצורע ולא משום שבוזה החטאת קודמת, אלא שכל דין המשנה הוא בדין המקודש איזה מהן קודם, ודין זה שאשם דמצורע עדיפה מחטאת דמצורע אין זה כלל מדין שהוא יותר מקודש אלא שכן הוא סדר הכתובים, אולם בדין ודאי דאשם דמצורע קודם.

שדעת הראב"ד היא כיון דלמקראה הקדימה הכתוב, וכמו שמבואר לעיל, אם כן נתחדש שכל מה שהחטאת קודמת הוא רק לקבוע את חיוב החטאת, שכל זמן שלא הפריש החטאת אינו יכול להקריב העולה, אולם אם הפריש החטאת, הרי הוא נחשב בר חיוב עולה, ועתה כל דין הקדימה הוא רק דין קדימה כמו מקודש שקודם, שהוא רק דין קדימה, ולכך כיון שהיא מתה ועתה אין עוד הקרבה של החטאת, לא שייך בזה קדימה והרי הוא יכול להקריב העולה, אולם בלא הפרישה החטאת לא נחשב עדיין בר חיוב עולה, ואינו יכול להקריב את העולה.

21. במה שמבואר במשנה שאשם קודם כיון שהוא מכשיר, הקשו התוספות שהרי אף חטאת דמצורע היא מכשיר והיא אף מכפר והיא עדיפה, ואם כן למה קודם אשם דמצורע לחטאת דמצורע, ותוספות תירצו שני תרוצים, בתרוצם הראשון כתבו, כיון שמהאשם היו נותנים על הבהונות של המצורע אם כן היא מקודשת יותר מהחטאת אף שהיא מכפרת, ועוד תרצו וזה

יהיו שוין.

כל אותן הקרבנות הקודמין לחבריהם, כפי הסדר ששנינו במשנה הקודמת, הרי כשם שהם קודמין בהקרבתן, כך הם קודמין באכילתן. שאכילת קרבן החטאת קודמת לאכילת קרבן אשם, ואשם לתודה, וכו'.

שלמים של אמש, שהובאו אתמול לעזרה, ושלמים של היום, שהגיעו רק היום לעזרה ועומדין שניהם להקריב — של אמש קודמין. כי הואיל ובאו אתמול, אין לזולל בהם ולהשהות עוד מלהקריב⁽²²⁾.

ואפילו היו עומדים שלמים של אמש וחטאת ואשם של היום, גם כן שלמים של אמש קודמין מאותו הטעם שהוזכר לעיל, דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: חטאת של היום [והוא הדין אשם] קודמת לשלמים של אמש, מפני

שהיא קדשי קדשים, וכל המקודש מחבירו קודם לחבירו, אף שיש בכך זלזול לשלמים של אמש.

ובכולן, בכל הקרבנות הנאכלים, הכהנים רשאים לשנות באכילתן, לאכלן בכל צורה שהיא, דהיינו, צלוי, שלוקין [מבושלין ביותר], ומבושלין, ולתת לתוכו תבלי חולין ותבלי תרומה, דברי רבי שמעון.

רבי מאיר אומר: לא יתן לתוכו תבלי תרומה כדי שלא יביא התרומה לידי פסול, שאם יבואו הקדשים לידי נותר, הרי גם התרומה תיפסל כיון שטעם הקדשים בלוע בה. ואין לגרום פסול לתרומה.

גמרא

איבעיא להו: קרבן שהוא תדיר וקרבן שהוא מקודש, שעומדים שניהם להקריב, כגון דם

22. בדברי המשנה ששלמים של אמש וחטאת ואשם של יום, פירש רש"י שהכונה היא שהם קודמין בהקרבה, וכמו שמפורש בתוספתא, וכונת רש"י לדין המבואר בתוספתא שכל דיני הקדימה זה רק בבאים כאחת, אולם אם בא קודם הפחות מקודש כל הבא ראשון קרב ראשון, ומבואר מזה שכל שהוא קודם הרי הוא קרב, [ורואים מזה שכל שהוא בא למקדש חל כבר עתה בביאתו חיוב הקרבה], וזה כונת המשנה ששלמים של אמש קודמים, כיון שהם באו קודם.

והקראן אורה כתב שכן מוכח מדברי הגמרא לקמן בסוגיא דקדים ושחטיה לשאינו תדיר, שדין זה ששלמים של אמש הוא דין בהקרבה דשלמים של אמש קודמין. ובשפת אמת הקשה על רש"י שהרי דין זה

שהבא ראשון הוא קרב ראשון אין זה דין דוקא בשלמים של אמש, ואדרבה מהתוספתא משמע שדין זה הוא דין אחר מהדין דשלמים של אמש, שבתחלה מבואר הדין שהבא ראשון קרב ראשון, ולאחר מכן מבואר הדין דשלמים של אמש וחטאת ואשם של יום.

ובתוספות פרשו שדין זה לא מדבר כלל בהקרבה אלא שהוא מדבר באכילה, וכן הוא משמעות המשנה שלאחר שהביאה הדין שכל הקרב ראשון נאכל ראשון, הביאו הדין דשלמים של אמש, ומשמע מזה שהוא דין באכילה דשלמים של אמש הרי הם קודמין באכילתן לחטאת ואשם.

ובקראן אורה כתב שכן הוא דעת הרמב"ם שבתחלה הביא הדין דהבא ראשון קרב ראשון, ולאחר מכן הביא הדין שכל הקודם בהקרבה

ופשטיגן: **תא שמע**, דתנן בריש פרקין:

תמידין קודמין למוספין.

ומדייקת הגמרא: **ואף על גב דמוספין קדישי** צא-א

יותר מתמידין, שהרי הם באים לחובת יום השבת, ואילו תמידין באים אף בחול, בכל

עולת תמיד, שהוא תדיר, ודם חטאת של יחיד, שהוא מקודש יותר מעולה, כיון שדם חטאת מרצה, **איזה מהם קודם?**

האם תדיר קודם משום דתדיר, או דלמא מקודש קדים משום דקדיש?⁽²³⁾

שבסוגייתנו הנדון בתדיר ומקודש ששניהם לפנינו איזה מהן קודם, אולם בסוגיא במנחות הנדון הוא כשיש אפשרות לקיים רק אחד מהם, שבוה שנקדים אחד מהן הרי נדחה השני, ובוה נסתפקו מה עדיף, האם תדיר דוחה המקודש או לא, ולכך אף לו יהא שבסוגייתנו נפשט שתדיר קודם למקודש, אולם עדיין יש להסתפק אם תדיר דוחה המקודש.

והנה בסוגייתנו לא נפשט מה הדין בתדיר ומקודש איזה מהן קודם, וברמב"ם [פ"ט מתמידין ומוספיו הלכה ג'] כתב שאיזה שירצה יקדים, והטעם כיון שלא נפשט אם כן יכול להקדים מה שירצה.

אולם הרב עובדיה מברטנורא כתב, שאף שהוא ספק הדין נראה שתדיר קודם, ובתוספות יום טוב תמה שהרי הרמב"ם כתב דאיזה שירצה יקדים, ועוד דמאיזה טעם נראה שתדיר עדיף ממקודש. וכתב שבאור דברי הברטנורא כיון דדין קדימת תדיר נלמד מפסוקים, אולם דין שמקודש קודם אינו נלמד מפסוקים לכך תדיר קודם.

והרש"ש תמה על דברי התוספות יום טוב שהרי מבואר בגמרא בהוריות שלומדים מוקדשתו שמקודש קודם וכמו שהבאנו כבר לעיל, וביאר הרש"ש שאין המקור של הגמרא לדין שמקודש קודם, אלא שהוא מקור שהקדמה היא חשיבות ולכך מסברא כל שהוא מקודש מצוה להקדימו, וכיון שאין פסוק על דין מקודש ממילא התדיר קודם.

והט"ז [או"ח סימן תרפ"א] כתב שתדיר

קודם באכילה ולאחר מכן כתב, הדין ששלמים של אמש וחטאת ואשם של יום, ומשמע מזה שהוא דין באכילה דשלמים של אמש קודמין לשל יום.

ובתוספות פרשו שני טעמים מה שקודם לאכילה שלמים של אמש, שבשם רש"י הביאו שהטעם שהבשר דשלמים שנשחט אתמול הרי הוא מתקלקל ולכך הוא קודם, אולם התוספות עצמם פרשו שהטעם הוא כיון שהזמן של שלמים הוא שני ימים וליילה ואם כן באותו יום יגמר זמנו, אולם חטאת ואשם יגמר רק בסוף הלילה לכך שלמים שיגמר זמנו קודם הרי הם קודמים.

ובלקוטי הלכות כתב שאין מחלוקת בדין בין רש"י במשנתנו לתוספות, ואף שרש"י מפרש דברי המשנה בהקרבה, כן הוא הדין אף באכילה, רק שלא פרש כן דברי המשנה, וכן לתוספות היה משמעות המשנה באכילה, אולם אף בהקרבה הדין שהוא קודם.

23. בתוספות הקשו, שהרי סוגיא זו שתדיר ומקודש איזה מהן קודם הוזכרה במנחות [מט א] לגבי ציבור שאין להם אלא קרבן אחד האם יקריבו את המוספין של אותו יום או שימתינו כדי להקריב את התמידין של מחר, והגמרא תולה זאת בדין תדיר ומקודש איזה מהן קודם, ואם כן היאך לא נתבאר שזה ממש הנדון בסוגייתנו.

ובקרבן אורה כתב ליישב, שהנדון בסוגייתנו והנדון בסוגיא דמנחות הם שני נדונים,